

DRÄKT

NYCKEL

Din guide bland Sveriges folkdräkter och bygdedräkter

Projektrapport 2019

Projektet Dräktnyckel

Vi har under 2019 arbetat med att bygga en plattform och lägga grunden för en databas där besökare ska kunna identifiera och hitta information om folk- och bygdedräkter. Vi har publicerat bildmaterial och information om dräkterna i Jönköpings län och därmed öppnat upp Småland som det första landskapet i menyn. Nu hoppas vi att såväl organisationer, museer, föreningar och privatpersoner vill vara med och bygga upp hemsidan Dräktnyckel till en informativ och levande dräktdatabas.

Intentionen har inte varit, och är inte att skapa ett facit över hur ett områdes dräkter ”ska” se ut, utan visa på de variationer och uttryck som finns och som brukats under 1900-talet.

Projektet Dräktnyckel handlar till stor del om att digitalisera information och material som redan finns, men endast i analog form. Att arbeta med digitalisering är en viktig del i att öka tillgängligheten och bevara information. På det sättet rustas en ny generation med samlad kunskap som sträcker sig över nästan 100 år av arbete, forskning och kulturhistoria. I demokratisk anda kan alla bidra med information och på det sättet vara med och bygga databasen Dräktnyckel, som kan bli en källa till forskning inom dräktområdet ju mer material som

kommer in. Vi tror att möjligheten att själv kunna bidra med information skapar engagemang och delaktighet.

Idag finns plattformen klar och är redo att ta emot såväl bilder, informationstexter, filer och annat material. Landskapsflikarna vilar i bakgrunder för att publiceras när material inkommer.

Från vissa områden finns illustrationer som bygger på förlagor från framför allt Nordiska museet.

Bakgrund

Avsikten med projektet Dräktnyckel är att utveckla ett digitalt verktyg som ska fungera som en identifierings- och informationsnyckel till landets folk- och bygdedräkter. Syftet var att skapa en lätthanterlig översikt över ett områdes dräkter med kartor, bilder och texter som gör det möjligt för besökare att identifiera dräkter.

Foto: Magdalena Caris

Sedan starten av hemsidan Folkdräktsmarknad.se 2016 kommer nästan varje vecka frågor som rör identifiering av dräkter. Några bilder bifogas frågan, vad är detta för dräkt?

Intentionen var inte att skapa ett facit över hur ett områdes dräkter ”ska” se ut, utan mer visa på de variationer som finns och som brukats under 1900-talet.

Dräktnyckeln ska vara en levande sida som förändras och byggs ut vartefter organisationer som arbetar med dräkt, men även andra dräkttintresserade, bidrar med information och bildmaterial. Starten avser bildgalleri och en utbyggd informationsplattform med dräkter i Jönköpings län som sedan kan bli en mall för andra delar av Sverige.

När Tveta dräkten togs fram på 1950-talet användes samma tyg till livstycket som till kjolen alternativt ett senapsgult tyg. Från 70-talet och framåt har enbart det röda livstycket ansetts vara rätt. Om Dräktnyckel bara publicerat material för dräkter som anses vara rätt idag skulle de med randigt eller gult livstycket inte varit med, dessa varianter skulle då inte gå att identifiera med hjälp av dräktnyckel.

Genomförande

Tidplan och projektplan skapades och alla arbetsuppgifter som vi ansåg viktiga ordnades efter prioritet. De högst prioriterade uppgifterna var de som vi skrivit i vår projektansökan, sedan tillkom uppgifter som vi tyckte

var viktiga men som inte fick samma prioritet. Exempelvis var att få en fungerande responsiv hemsida (vilket innebär att sidans utseende anpassar sig efter digitalt verktyg) högt prioriterat, den skulle fungera bra både på dator, smartphone och surfplatta. En annan högt prioriterad uppgift är att följa gällande lagstiftning och regler. Då gäller det upphovsrättslagen, GDPR och förbereda för webbdirektivet.

Frågor kring upphovsrätt och personuppgiftsbehandling har vi löst genom att man får kryssa i rutor där uppladdaren dels ger sitt samtycke till att dennes personuppgifter behandlas, dels får den som laddar upp bilder eller information intyga att det material som laddas upp inte omfattas av upphovsrättsligt skydd alternativt att den som laddar upp själv är upphovsrättsinnehavare och därmed har rätt att ladda upp materialet.

När sidan Dräktnyckel publicerades den 25 maj var det i samband med flera stora helger då dräkter spelar en viktig traditionell roll, Sveriges nationaldag och midsommar. Tidpunkt för publicering var ur marknadsföringssynpunkt vältajmat och intresset från media blev stort. Dräktnyckel har omnämnts på olika sätt i Sveriges radio, TV4, tidningar och magasin.

Efter publiceringen har funktionaliteter för nya sidor och funktioner testats i mindre skala och vi har ut-

Första varianten från 1950-talet

Efter omarbetning

När dräkten för Tveta härad togs fram på 1950-talet användes samma tyg till livstykke som till kjolen alternativt ett senapsgult tyg. Från 70-talet och framåt har enbart det röda livstycket ansetts vara rätt.

Om Dräktnyckel bara publicerat material för dräkter som anses vara rätt idag, skulle de med randigt eller gult livstykke

vecklat hemsidan kontinuerligt och därmed skaffat oss nödvändiga kunskaper och erfarenhet för att bygga en dräktdatabas för hela landet.

En av dagens viktigaste kanaler för att nå ut till en bred mottagarkrets är sociala medier. Därför har Dräktnyckel en Facebook-sida och ett Instagram-konto. Dessa kanaler är tänkta som ”inkastare” till hemsidan. Här publiceras nyheter och information om vad som finns på hemsidan för att väcka nyfikenhet till att besöka hemsidan men också för att sprida information om att Dräktnyckel finns till målgrupper som vi annars inte hade nått ut till.

Vid projektets början hade vi hoppats på att kunna publicera delar av det material som samlats in på 1990-talet i NFH-projekt Dräktcentrum. Vår förhoppning var att det materialet skulle kunna utgöra en grundinformation om landets folkdräkter och bygdedräkter och att denna publicerade information om landets dräkter skulle utgöra en inspiration för besökare att själva fylla på med bilder och informationsmaterial. Tyvärr har detta inte varit möjligt.

Analys och slutsatser

De mål och åtaganden som vi skrev i vår projektansökan har uppnåtts (se bakgrund). Sidan, Dräktnyckel.se är publicerad sedan den 25 maj 2019 och nytt innehåll publiceras löpande. Idag finns informationstexter, bildmaterial och informationsfiler som rör Jönköpings län

på plats. Vi har utöver det byggt ett bildgalleri där besökare till hemsidan har bidragit med egna dräktbilder. Dessa har publicerats landskapsvis och nästan alla landskap finns nu representerade med en eller flera dräkter.

En av framgångsfaktorerna har varit intresset från dräkintresserade att bidra med material. Uppmärksamhet från medier som TV4 och SR, med flera, har gjort att en bredare publik nåtts. En annan framgångsfaktor är att flera andra aktörer har låtit oss använda deras material som exempelvis veckotidningskoncernerna Allermedia och Egmont med tidningar som Allers och Hemmets Journal i sina stall. Auktionssidan Auctionet har låtit oss använda de dräktbilder som finns i deras databas.

Aspekter på digitalisering

Det är viktigt att beakta att många av dem som har information inte alltid har de digitala förutsättningarna att använda formuläret på hemsidan. Det kan handla om begränsad digital kompetens eller att kvaliteten på de digitala redskapen eller uppkoppling mot Internet varierar stort. I några fall har pärmar med material lämnats in till oss för skanning och vidare publicering och det är något som vi måste erbjuda i fortsättningen för att inte missa viktigt material. Vi har under projektets gång insett att nästan allt informationsmaterial som finns inte skannats eller gjorts digitalt, vilket gör att även de som gärna vill publicera sitt material inte har möjlighet. Här behöver vi jobba vidare med att hitta lösningar. En lösning kan vara att vi under kommande

år lägger fokus på att ta emot informationsmaterial från föreningar och organisationer och gör skanningsjobbet åt dem. På det sättet delar vi på arbetsinsatsen.

Vi har valt att inte använda några kommentarsfält på hemsidan, det beror på två saker. Dels handlar det om att användande av kommentarsfält kräver av Datainspektionen att kommentarer ständigt kontrolleras för att säkerställa att kränkningar och olämpligt material inte förekommer. Så som vi valt att arbeta med publiceringen gör vi en granskning innan materialet läggs ut på hemsidan. Av samma anledning har vi valt att vara mycket restriktiva med att tillåta länkar till andra hemsidor. Eftersom projektet drivs av statliga medel står vi bakom den statliga värdegrunden.

En av svårigheterna är att nå legitimitet för detta sätt att dela information. Många vill ha och förväntar sig ett facit. Det krävs ett stort fokus på att informera och vara tydlig med Dräktnyckels syfte.

Dräktnyckel som en digital databas är något helt nytt i dräktsammanhang där den mesta kunskapen finns hos människor och i fysiska pärmar och tankar om vad som anses rätt och vad som anses fel i dräktsammanhang är djupt rotade. Vi kan samtidigt se på antalet uppladdade bilder att det finns en stolthet i att visa upp sin dräkt.

Det finns fortfarande mycket arbete kvar att göra för att Dräktnyckel ska bli den identifieringsnyckel som är avsikten men en stabil grund är lagd.

Dräktnyckel i siffror

Antal besökare på hemsidan fram till den 11 oktober

2019 har varit 31358 stycken. Den 23 juni 2019 var toppnoteringen med 1588 besökare. Det är flest besökare från Sverige, ca 21 000 följt av Danmark, Tyskland och Frankrike men även besökare från USA och Kanada finns högt upp i statistiken.

Besökare kan via två olika formulär bidra med information och bilder. Det som laddats upp är i huvudsak dräktbilder. Totalt har formulären använts 95 gånger och det är 65 unika personer som bidragit med material. Inför publiceringen av hemsidan startades en Facebook-sida och den har 406 gillamarkeringar och 428 följare. De inlägg som publicerats har i relativt stor utsträckning delats vidare och därigenom har inläggen nått många människor. I början av juni startades också ett Instagram-konto.

I projektets början gjorde tidningen Land en artikel som fick stor spridning. Den publicerades både i den tryckta tidningen och i Lands webbupplaga. När Land delade artikeln på sin Facebook-sida fick inlägget 92 delningar vilket gjorde att väldigt många människor tog del av informationen om projektet.

Effekter

Projektet Dräktnyckel handlar till stor del om att digitalisera information och material som redan finns, men endast i analog form. Att arbeta med digitalisering är en viktig del i att öka tillgängligheten och bevara information. På det sättet rustas en ny generation med samlad

För att i ett inledningskede kunna fylla bildgalleriet med en så stor mängd dräktbilder som möjligt har vi fått använda bilder från Auctionets bildarkiv.

Exempel på uppladdade bilder.

kunskap som sträcker sig över nästan 100 år av arbete, forskning och kulturhistoria. I demokratisk anda kan alla bidra med information och på det sättet vara med och bygga databasen Dräktnyckel, som kan bli en källa till forskning inom dräktområdet ju mer material som kommer in. Vi tror att möjligheten att själv kunna bidra

”Vi kan samtidigt se på antalet uppladdade bilder att det finns en stolthet i att visa upp sin dräkt.”

med information skapar engagemang och delaktighet.

Att projektet Dräktnyckel lyckats genomföra projektbeskrivningen beror till stor del på ett fokus på projektplanen och att tidplanen följts. Det har skapat förutsättningar för att kunna hantera nya och oförutsedda frågeställningar. En viktig faktor till att vi lyckats genomföra projektet så här långt är att vi har tidigare erfarenheter och kunskaper inom såväl it, kommunikation, juridik och projektledning.

För att lyckas krävs också att man aktivt arbetar med nätverkande och samarbete med den organiserade hemslöjden i Sverige.

Fortsatt bearbetning och uppföljning

Idag finns plattformen klar och är redo att ta emot såväl bilder, informationstexter, filer och annat material. Landskapsflikarna vilar i bakgrunder för att publiceras när material inkommer.

Resultatet sprids via hemsidan och via sociala medier samt genom personliga kontakter med nyckelpersoner inom området. Vi behöver arbeta mer med att ta fram marknadsföringsmaterial.

Webbdirektivet är ett EU-direktiv som innebär att webbsidor ska var tillgängliga för personer med funktionsvariationer. Exempelvis ska text kunna förstöras

Vi har förberett för att kunna publicera alla landskap

och bli uppläst. Eftersom direktivet är nytt och Datainspektionen ännu inte gjort granskningar finns fortfarande frågor kring direktivets tolkning och hur långt skyldigheterna sträcker sig, därför är denna del ett viktigt steg i det fortsatta arbetet.

Dataskyddsdirektivet (GDPR) innebär att personer måste ge sitt tillstånd till att vi behandlar deras personuppgifter. Detta har vi löst genom att man får kryssa i en ruta där uppladdaren ger sitt samtycke till personuppgiftshandling när man laddar upp material. Detta kan ställa till problem när vi också måste vara beredda på att radera personuppgifter om någon begär det. Vi har kontrollerat möjlighet att komma ifrån detta genom att skaffa ett utgivningsbevis. Detta bedömer vi som en nödvändighet för att säkra att sidan blir den framtida databas för information och bildmaterial som är projektets syfte.

Idag förväntar sig de som besöker en hemsida att det ska finnas sökfunktioner och filtreringsmöjligheter för att lätt hitta det man letar efter. En enkel sökfunktion är lätt rent teknisk att lägga till men sökresultatet måste vara relevant och då krävs mer bakomliggande arbete.

Ett ytterligare steg för att utveckla hemsidan kan vara att vi under kommande år lägger fokus på att ta emot informationsmaterial från föreningar och organisationer och gör skanningsjobbet åt dem. Om inte detta görs kan viktig information gå förlorad.

Ökat fokus på samarbete med museer och organisationer som har mycket information men begränsade möjligheter att prioritera digitalisering av informationsmaterial.

Frågan hur de löpande administrativa kostnaderna för hemsidan ska finansieras i framtiden behöver få ett särskilt fokus då ren drift av en hemsida innebär en kostnad.

Sammanfattningsvis är vi nöjda med att ha byggt en bra och stabil grund för fortsatt utveckling för att skapa den identifieringsnyckel som är vår intention. Det är viktigt att fortsätta projektet i flera former, med många samarbetspartner och utveckla det på nya områden för att inte det arbete som lagts ner ska vara ogjort.

Projektet är i uppbyggnadsfasen och är beroende av fortsatt stöd från nämnden för hemslöjdsfrågor.

Hos många dräktintresserade, organisationer, föreningar och på museer finns dräktpärmar. Dessa är en skatt för den som söker information. Vi hoppas kunna publicera mycket information från dessa och hjälper gärna till med skanningsarbetet

Projektet finansierat med medel från

NÄMNDEN FÖR HEMSLÖJDSFRÅGOR

draktnyckel.se

Depuril
Sverige

LIKE
art and design